

РОЗМОВА ПРО КООПЕРАТИВИ.

IV.

Закінемо далі, обговоримо докладніше "кооперативні заповіді".

1. Багато вкладок-уділів. Це є потрібне тому, аби згуртувати як найбільше грошей до кооператива. Кооператива з малою сумою грошей — з малим основним капіталом — не годна розвиватися нормально, а все буде хромати, терпіти недостаток і понести втрати, замість зиску.

Хоч вона не є обчислена на зиск, все-ж таки зиск — маленький зиск — мусить бути, бо це ділає добре на уділовців і вони дістають шораз то більше довіри до своєї спілки. Нічо людини не є так приємне, як успіх.

Приріст гроша уможливає все: розвій спілки, ліпші товари, кращу обслугову, гарніше приміщення, більший оборот, різнорідність підприємств і т. д.

Шоби отже мати прихід в доларах і центгах, кооператив повинна мати достаточний основний капітал з малих уділів.

2. Багато членів уділовців. Часом могло-б зайти така, що хоч уділи малі, то одна особа могла-б закупити багато тих дрібних уділів і основний кооперативний капітал складався-б з багатьох уділів, але не мав-би багато уділовців. Нам однок розходиться про те, щоб їх було як найбільше, бо чим більше уділовців, тим більше відіде товари якими кооперативна спілка торгує. Це означає оборот. З оборотом вийдеться успіх — тоб-то прихід в доларах і кворах. Рівночасно є поміч не тільки, а великому числу уділовців.

В Європі — в Англії, Бельгії, Голандії, Німеччині і т. д. — є кооперативні консументи, які налічують сотки тисяч членів.

3. Дрібніші уділи, не більшічим на 100 доларів. Лише в виняткових випадках можна мати вищі уділи, як по 100 доларів один. Впрочім уділи звичайно мають бути низькі тому, щоб уможливити найбільшому набути один уділ. Кооператива потрібна якраз тим біднішим і найбільшим. Багаті можуть обійтися без неї, бо їм за гроші не так дуже може чего зробити, тому вони і ледь ледь займаються підприємством, з латинська для кооперативу. Тому те спільне ділання, та кооператив, мусить бути уможливлена малими уділами — не меншими як 100 доларів. Між одним а соткою є в

чим вибрати і ті, які організують кооперативу, повинні руководитися знанням можливих членів та встановити такі уділи, які на їхню думку кожний можливий член зможе закупити.

4. Ограничене число уділів на особу. Це є потрібне тому, аби запобігти всяким можливостям на майбутнє. Аби не допустити до "впливовіших одиниць", які могли-б покликуватися на велике число уділів і на цій підставі жадати "окремих привілеїв". В кооперативі мають бути всі рівні. Ніяких особливих привілеїв для нікого не може бути. Привілеї викликають негодування і упадок спілки. Англійська пословиця: "An ounce of prevention is better than one pound of cure" є тому дуже тут на місці. Ліпше заздалегідь запобігти біді, чим потім її усувати.

Не можна знову обмежити числа уділів для кожного члена до одного, бо часом є дійсно ширі і ідейні одиниці, які хотять помочи більшою сумою гроша, тому порадо дати їм нагоду закупити більше шерів. Кілько якраз уділів одна особа повинна мати, це мусить рішити самі основателі кооперативу на своїх перших нарадах. Стислого правила годі тут ставити.

5. Один грош від особи, без згаду на число уділів. Ця точка ясна і не потрібно багато про нею розводитися. Як чоловік знає, що він має один грош, хоч має 2 чи 4 уділи, то він розуміє, що йому нема чого "шарпатися", а рівночасно він почуває свою рівність з другими.

Представте собі, що я мав-би 2 голоси, а ви один. Приходиться яксь справа, яка для вас некорисна, небажана шкідлива ад я маю два голоси і мій сусід Гаврило 2, і Кирило 2 і ще хтось там два — десять нас разом маємо 20 голосів, а вас 15 разом лише 15 голосів. Годі наша ухвала переходить "більшістю голосів" на вашу школу.

6. Проста але докладна система книговодства. Тому кожний уділовець повинен мати лише 1 грош. Це є "safety brake" для демократичного ведення спілки і для усунення конфліктів між членами-уділовцями.

Тому кожний уділовець повинен мати лише 1 грош. Це є "safety brake" для демократичного ведення спілки і для усунення конфліктів між членами-уділовцями.

Оця "заповідь" дуже а дуже важна і над нею треба трошки довше спититися. Не буде пересадом сказати, що нинішнє економічне життя ми не ведемо в цифрах. Списки, рахунки і звітавання рахунків, які ведуть нинішні модерні капіталістичні інституції, дають власникам тих інституцій кожну-хвилю огляд стану тих інституцій.

Як-би капіталіст знав, який

є стан його підприємства, коли-б він не мав нагоди бачити всі подробиці і всі звітавання та порівняння тих подробиць свого бізнесу? Тому модерне книговодство записує і нотує всі подробиці — найменші дрібнички — в одну рубрику чи книжку, зсумовує їх і так робить огляд що кілька копійку, що і за кілька продано.

Розуміється, модерний бізнес має так багато різнорідних розходів і приходів, що треба кочне всі однорідні з них нотувати у окрему книжку чи рубрику і тому треба або багато книг або одну книжку з численними рубриками.

Не будемо запускати в знання книговодства, але скажемо коротко, що рахункові книжки, це не завжди така проста справа. Але ми маємо до діла з простими, невченими в високим рахунком людьми, які хотять знати, як їх спілка стоїть, які вибирають з поміж себе таку саму невчену високу в рахунках контролю, для того система в кооперативній книговодстві мусить бути проста, поєднана, не складована, доступна і зрозуміла для кожного, хто хотить народно школу і знає додати, відіймати, ділити і множити.

Для цих цілей є ріжні системи книжок. Найкраща є так звана "loose leaf system". Це є книжки, які мають лише оладки в формі товарів від голсейлів, грошей за товари від костюмерів і т. д.

Таку книжку звать синоптиком. В ній все є на перший погляд оке.

Крім цього є ще інші книжки, як банкова, касова, денник, "стак бук" і т. д.

Тому книговодство, це важна справа і хто на ньому не розуміється, хай не береться його вести.

(Далі буде.)

Читання гарних книг розкриває нам приховані в душі наші думки.

Ш. Пермон.

Робітничий клас треба не ремогти всякі національні забобони і вороженчу не тільки для всесвітнього походу на капітал і для повної перемоги над ним, але і для організації одноційного світового господарства.

"Азбука Комунізму".

3 РОБІТНИЧОГО РУХУ В КАНАДІ

ПРАЦЯ У ВІДДІЛІ У.С. К.П.К.

Лашин, Коє.

Відділ У.С. К.П.К. в Лашині, котрий тільки почав існувати дня 24. лютого 1925 р., відбув в місяці квітні одно масове віче. На вічу головував тов. Коштак, а промовляли товариші Кривенчук і Стефаніцький.

Промови говорили про робітничі організації, які зареєстровані в Канаді, а зокрема підкреслили, що тільки одна організація, якою є Комуністична Партія, безпосередньо веде боротьбу за визволення всего робітництва і більшого фермерства від гнету капіталу.

Дальше промовці вказували на те, що кожний робітник і фермер повинні стояти в рядях робітничих організацій, бо тільки спільними силами, організовані ми можемо віднести перемогу в класовій боротьбі.

Присутні слухали промовців з увагою і по скінченню промов на заклик голови віча вислали двох товаришів в членів відділу У.С. К.П.К.

Відділ зараз числить девять добре стоячих членів і є надія, що члени так відділу Тов. Укр. Роб. Фарм. Дім як і Р.З.Т. в цій місцевості підуть слідами цих товаришів і стануть членами У.С. К.П.К.

Хай живе Комуністична Партія Канади! Д. К.

ПРОТЕСТАЦІЙНЕ ВІЧЕ В ГЕ-МІЛТОНІ.

Стараним відділу Укр. Секції К.П.К. відбулося в Гемілтоні в неділю, 5. квітня масове протестаційне віче проти терору польської шляхти і румунських бояр над українським населенням на захоплених ними землях.

Головував т. Тофан, секретарював т. Кузик, а промовляв т. Давидівський. Говорив він про теперішнє положення українських трудящих мас під Польщею, Румунією і Чехословачкою. Українські маси на своїх землях, захоплених вище згаданими державами, живуть під страшим терором. Вони борються за своє визволення і старуються злучитися з своїми братами в одну Радянську Україну. Нинішнім мітінгом ми хочемо запропостувати перед цілим пролетарським світом і розклатати йому про ті зущання, які терплять наші брати в старому краю.

Другим промовляв т. Павлик та вказав, хто довів до того, що західні українські землі опинилися в неволі. До цього довели самі українські панки, ріжкі гетьмани, отамани, директори та президенти. Вони лаяли по палеских передкоках один поперед другого і звели на манівці визвольну боротьбу у-

КРАЇНСЬКОГО ТРУДОВОГО НАРОДУ.

Недобитки цієї зрадничої інтелігенції поприрадили по цей бік океану і бавляться тут в "січ". Треба, щоб робітники гнали від себе цю гниль.

Третім промовляв т. Ліпідак, який сказав, що коли ми хочемо допомогти нашим братам в старому краю, ми повинні тут організуватися, бо тільки організація може дати їм поміч і моральну і матеріальну. Організувавшись, ми повинні злучитися з робітництвом цілого світа і разом з ним ставати до повалення світового капіталістичного ладу. За повалення цього ладу і знищення рабства бореться пролетаріат під проводом комуністичних партій і тому капіталісти всіх країн так переслідують комуністів. Під проводом комуністичної партії стане до боротьби за своє визволення і трудове населення Західної України.

Четвертим промовляв т. Копдровіч, який кликав присутніх до організації, бо в ній наша школа і наша будучність. Після цього тов. Давидівський прочитав резолюцію протесту проти польсько-румунського терору, яку прийнято одоголосно.

Д. Кузик, секр.

І В НОРДЕГ ЛОМАТЬ ЮНІО.

Те що сталося в Кроче Пее, докотилося й до Нордег. Папи мають добрий нюх і коли одному вдалося знанити робітникам платню, за його прикладом підуть і інші. Недавно у правительстві копальень в Нордег поїхав до Торонто, порадившись з більшими головами, вернувся назад і вислав записку, що 28. квітня цілковито замкає майна № 2. В записі каже, що замкає тому, що не поплачується йому вугли.

Кличе майнерів забрати 28. квітня з майнів своє зарплати, бо робота сила йому не потрібна. А боєвіми підвизниками тимчасом вже снують між майнерами і кажуть, що як майнери згодяться на знижку платні, то майна під в рух і буде працювати стадо.

Ось яка машинка працює. Дня 26. квітня майнери відбули мітінг і рішили триматися солідарно. Тяжко буде боротися майнерам, бо вони не відкинули ще від минулого страйку. Але дух серед них багаторий. Загалом всі майнери 18. дистрикту завжди трималися солідарно, але провідники розбили цю солідарність сепаратними агітментами.

Одночасно подаю до віда позамісцевим товаришам, щоб не їхали до Нордег, бо тут завдовиться на боротьбу. Майнери рішили не уступати. Той же прибужайте, товариші і не перешкажайте боротьбі.

Майнер.

БЕЗРОБІТНІ ОРГАНІЗУЮТЬСЯ.

Ошава, Онт.

Дня 5. квітня відбувся в цій місцевості перший мітінг безробітних, на котрім промовляв т. Брюс з Торонто, Онт. Місцеві робітники дуже були захоплені промовою товариша, котру час від часу переривали гучними оплесками. Присутні зібрали колекту на покриття коштів і організували комітет, котрий мав-би на дальше зайнятися урядженням подібних мітінгів.

В тиждень пініше відбувся мітінг безробітних самих Українців, на котрім промовляв місцеві безробітні на українській мові. На цій мітінгу зібрано \$19.35 на годуючих страйкерів в Новій Шкотії. Сума маленька, але коли взяти під увагу, що це зібрано на мітінгу безробітних, то годі докоряти, а наоборот треба годитися з тим, що в нас панує така солідарність. Безробітні, котрим загладас нужда в очі, помагають другим. Честь вам товариші за це, ви зрозуміли, що в єдності сила, ви ділом покажете робітничу солідарність.

Оба вище згадані мітінги випали досить гарно.

Робкор.

ДІЯЛЬНІСТЬ ВІДДІЛУ Р.З.Т. У ВІННІПЕГУ.

Вінніпегський відділ Робітничого Запomoгoвoгo Товариства, 26. квітня в Українським Робітничім Домі друге масове віче цього року. Віче отворив т. Мончаківський і пояснив присутним його ціль. Відтак голова покликав до слова т. Навізівського, який широко пояснив значіння Р.З.Т. для робітництва. Він сказав, що робітництво повинно вступати в ряди цієї запomoгoвoї організації, а не підпомагати ріжні капіталістичні асекураційні компанії, де вони не мають ніякого права голосу над своїми вкладками. Другим промовляв т. Д. Присташ і в своїй промові навів кілька примірів, що робітники повинні за час здоров'я забезпечувати себе на чорний день. Так само в коротці вказав, скільки мільонів доларів робітники віддають в руки капіталістичних асекураційних компаній. Коли-б робітники це зрозуміли і вклади ці фонди у власну організацію, вони нині не стояли-б на такому низькому уровенню підзглядом освітнім і економічним. Третім промовляв т. Колісник, який також навів кілька гірких яскравих примірів з життя робітництва тоді, коли робітничі тратьте здібність до праці і йому приходиться звертатися за допомогою. А коли він буде членом запomoгoвoї

організації і буде потребувати допомоги, вона сама прийде до него до хати.

Після закінчення промов випало до відділу Р.З.Т. в Вінніпегу 15 нових членів.

Треба також сказати, що на минулих місцевих зборах члени і членкині відділу Р.З.Т. рішили активно працювати в місяці травні в користь своєї преси і старатися зібрати її найбільше передлатників і пресо-вого фонду. Це свідчить, що члени Р.З.Т. розуміють значіння своєї преси і знають, що вона помагає збудувати Робітничий Запomoгoвoгo Товариство і буде давати помочи його розвивати, тому нам треба її за це віддячитися тим, що поширимо її між робітниками, робітницями й фермерами.

На закінчення зиваю всі робітничі організації годі попрацювати в місяці травні для своєї преси!

Присутній.

ГОДІ МОВЧАТИ.

Вайта, Мак.

Наша Вайта слава вже давно: торговельного спілку, ліберального та консервативного політику, старим й новим переклами та рямими секстами.

До всієї тої роботи є тут ладе обралося, і кожний з них до неї так припасований, як дожор до картів. Є у нас і доповідки на "Укр. Роб. Вісти", на тих людях, що цю газету читають. Вони представляють їх вкред, де годиться, як страшний більшовиків. Загалом всяка політика і більшовицька. Вона й зрозуміла.

Фармери у Вайта такі, що як тільки спотніє сніг, мішок на плечі і йдуть шукати роботи. Але панки кажуть, що той фармер не має нічого спільного з робітником, він не повинен читати робітничого часопису, книжок, не повинен брати представлення, бо то все деморалізаційне. Я до того не знаю чому то є деморалізаційне читати робітничий часопис, а тепер я вже зрозумів. Тому, що фармер, чи робітник освідомившись, стає саме до дебаты з попом, адвокатом, вчителем, агентом і каже їм приладно правду в очі. Це є деморалізаційне, яке ці панки дуже не люблять. Хто-ж така бачив, щоб фармер чи робітник, замість скнутти перед паном шапку і домокнути його в руку, починає з ним дебатувати. А де він того налічав? — в робітничому часописі. Бо робітничий часопис вчить людеа не бути рабами. Тому панки не люблять робітничих часописів. Одного разу український вчитель цієї місцевості, зустрінувшись в школі з англійською вчителькою сусідньої місцевості, почав її казати, що уряд Канади повинен забороити "Укр. Роб. Вісти". Потім наш Драматург хотів брати представлення "Родина шкідників" і вчитель, який є режисером, не дозволив, бо то драма робітника. Як би панська драма, то він грав би, а робітничий не дозволяв, хоч ту драму грають по цій Канаді і інші народи перекладають на свої мови. Але поганський український "талігант" не дозволяє. А як би то, борони боже, таке щось допало до вадди? Я колись думав, що то тільки люде з університетським освітнім поглядом доносили на робітничі школи, а то бачу є ріжні недоскопи, як от наш учитель, що також практикує на цьому полі. Та ми, товариші фармери, не звертаємо на них уваги. Читаймо і передлазуймо "Українські Робітничі Вісти" і "Фармерське Життя", вмішайте бути самостійними людьми, а не рабами.

Фармер.

Н. САУЕР. 9)

ЦІНА КРОВИ

(ПОВІСТЬ.)

Переклав М. ІРЧАН.

(Продовження.)

Ого! — кричали за столом — ого! А потім каже, що жие з своєї платні... Барвінов, признається, відки береде гроші?

— Маю платню...

— Слухайте Барвінов нема у вас тітки? — питав хтось.

— Тітки? Якої?

— Якої-небудь.

— Думаю, що маю.

— Маєте? Ну, так говоріть її, що жинете з своєї платні... А ми знаємо... ми не діти.

Всі сміялися з цього жарту, який видавався всім дуже дотепним.

— Може маю маєток! Ні? — з посмішкою питав Барвінов.

Знову сміялися всі. "Маєток!"

Писар Сакульський, жовтий і сухий, сказав: — Як-би мали маєток, тоді не були-би... Недокінчив. Але було очевидним, що хотів сказати:

— "Тоді не ввалявся-б у такій службі!"

Барвінов нічого не відкидав, нічого не по-тверджував. Вминав все жартами і бачно сліди-див всіх, бо хотів вгадати, кого з них найкраще використати.

Пізною ночою вийшли з гостиниці Фйодотова.

П'яний Сакульський держався за руку Барвінова і просив, щоб він повів його до дому.

— Розумієш? — бурмотів. — Як йде один... Нараз, на розі вулиці... бац... бац!... Краще, як йдуть два... Ти твезезиш... Поїдемо... бац... бац...

— Ну, вам-же нічого не зроблять — підшептував Барвінов. — Чому саме вам? Прецінь ви тільки звичайний урядовець...

— Що, нічого не зроблять...? «Всіх нас можуть... і вас, і мене... Філіпова так убили... і хав... бац!... в чело... Я сам боюся...»

— Ну, поїдемо... Добре...

Ішли на повозці, а Барвінов слухав, що йому говорив Сакульський.

Хитаючись з боку на бік, п'яний пирскаючи слинною намагався сказати Барвінову у ухо: — Немаю ніяких знайоств... А пішов-би чорт бері... Дійсво немаю... І не вмію найти... — Яких знайоств?

— З ре-во-ло-ці-о-не-ра-ми... Як-би післали кудись... Знаю, що Шварц давно неспокійний через це... Познаюйте мене... Кажуть, немаю ноху... Ні! Нема сліду, ось що!... Для себе собаки ховають... Але ви мене познайомяте... — Як буде можна...

— Дякую — сказав Сакульський і раптово натягнув в нічну темпору руку. — Пидуть на ревізю... Трус... Бачиш? Відразу я помітив це... П'яний а все бачу. Хочете, заложима, що йдуть на ревізю!... А Шварц каже: немаю ноху... Чому-ж тут відразу все розумію? Я брате все розумію, тільки знайоств немаю... В тім то й біда...

Перед ними по вулиці йшли в сірих рядах салдати, лів чети. Йшли повільно, без слова, тихо, як-би непомітно і нежданно обходили кож-го... Мигали в світлі офіцерські плаші. Між ними в чорних одніях йшли правдоподібно на поміч дрібні агенти-шпיוни.

— Пидуть на великого пса! — пояснював Сакульський. — Дивіться, скільки салдат! Боятся опору. Прийдуть на ревізю, а в них — бац! Дуже часто буває. Куди йдуть? До кого?

— Не знаю, годувачу, бог мені свідком, не знаю... Чорт їх бери... Ей-ти, піджени коня! Визначився ботом конину по хребті і вона почалапала швидко. Звернули за ріг в бічну вулицу. Гуркіт повозки заглушив салдаські кроки, хоч Барвінов вперто надслухував. Зацарила тиша ночі. В душі Барвінов думав:

— Зараз там когось візьмуть, а може й забють на місці. Або опісля повсять його... а-бо поженуть в Сибір!... За декілька хвилин буде знищене щесь життя, згаснуть надії, згасне воля і все заміниться в страданья... А я ось тут їду з п'яним шпійоном і беруку його...

Охватило його бажання скочити з повозки, кинутися на салдат, стріляти і счинити шум... Салдати певно відповідатимуть на стрілянину, гримне, затріскає в нічній тиші сальва, розбудить їх тих, до яких зближаються салдати... І вони, невідомі йому але блищі доде могли-б вратитися з цього кола, що оточує їх... Зрозуміли-би... Так що? Пти? Вискочити?

Був вже рішений і навіть натгав ногу, але в тій хвилі згадав вирази і ясні слова Андреева:

— Нехай діється, що хоче — ви залишіться

на місці... Вам буде тяжко, тягнутиме до нас, але ви залишайтеся там певно і до кінця...

Силою волі переміг в собі зворушення... Так поступає добре... Мусить берегти справу, а не людей...

V.

Сіра салдацька маса, по п-ж боках як ясніші плями мигали офіцерські плаші, йшла дійсно на ревізю. Салдати не знали, куди саме йдуть. Звертали в темноті з вулиці до вулиці, залежно від офіцерських наказів.

— "В право руш!... Вліво руш!"

Але після попередніх випадків, коли вели їх в таку-ж глуху, темну ніч, додумувалися, що треба десь когось зловити, оточити якийсь дім і стояти довог-довго. До них долітали уривки розмови офіцерів, як: "...опір... бомба... бій..." Офіцери говорили про можливу небезпеку, називаючи того, до кого йшли, таємним іменем "він"...

— Тільки так не дістанемо його... Як заховався був в Семенівській фабриці, три години боронився...

В слідуючій вулиці йшли ще тихше, майже нечутно і задержалися під домом число 43, та мигом оточили його.

Довкола мертва тиша. Вікна дому темні і не видно в них світла, так-же як і в сусідніх домах. Але цей чомусь страшний та загадковий.

— Подзвоніть! — сказав коротко і злісно хтось з офіцерів.

(Далі буде.)

ЧИ ВИ ВЖЕ МАСТЕ
найновішу книжку відомого пролетарського письменника М. ІРЧАНА

КАРПАТСЬКА НІЧ

що недавно вийшла з друку? Якщо немає її в вас, або ви не знаєте, то пошартайтеся в книжках, а будете мати корисну книжку в хаті. Не тратьте вона вартості навіть тоді, як ви перечегаєте її. Це довша повість з воєнних часів в Галичині і в життя робітництва в Америці. Коли читаєте, то не можете так довго відірватися від книжки, доки не перегаєте до кінця.

Письменник М. Ірчан сам переклав її і нічо опускує всі ті страшний події в старому нрві. Читайчи "Карпатську ніч" ви рівночасно багато вчитеся і то в найбільш приступній спосіб, бо ціла книжка написана незвичайно зрозумілою мовою. Надрукована вона на найкращих папері, озакладна з артистичним малюнком в двох кольорах.

КУПИТЬ, А НИКОЛИ НЕ ПОЖАЛУЄТЕ! РОЗЛЮБОВСЮДНОЮ-ТЕ СКРИЗЬ ЦЮ КНИЖКУ.

Вислаються книжки за попереднім надісланням грошей. ЦІНА 50 ЦЕНТИВ ЗА КНИЖКУ.

Замовлення з грішми посилати на таку адресу:

Ukrainian Labor News
Cor. Pritchard & McGregor
Winnipeg, Man.